

श्रीतमुष्णं तथैवार्थमनर्थं प्रियमप्रियं । जीवितं मरणञ्चैव ब्रह्म सम्पद्यते तदा ।
 प्रसार्येह यथाङ्गानि कूर्मः संहरते पुनः । तथेन्द्रियाणि मनसा संयन्तव्यानि भिक्षुणा ।
 तमःपरिगतं वेश्म यथा दीपेन दृश्यते । तथा बुद्धिप्रदीपेन शक्य आत्मा निरोचितुं ।
 एतत् सर्वञ्च पश्यामि त्वयि बुद्धिमताम्बर । यच्चान्यदपि वेत्तव्यं तत्त्वतो वेद तद्भवान् ।
 ब्रह्मैव विदितश्चासि विषयान्तमुपागतः । गुरोस्त्व व प्रसादेन तव चैवोपशिक्षया ।
 तस्यैव च प्रसादेन प्रादुर्भूतं महामुने । ज्ञानंदिव्यं ममापोदं तेनासि विदितो मम ।
 अधिकं तव विज्ञानमधिका च गतिस्तव । अधिकन्तव चैश्वर्यं तच्च तन्नावबुध्यवे ।
 बाल्यादा संशयादापि भयादाप्यविमोक्षजात् । उत्पन्ने चापि विज्ञाने नाधिगच्छसि तां गतिं ।
 व्यवसायेन शुद्धेन मद्विधैश्चिन्नसंशयः । विमुच्य हृदयग्रन्थीनासादयति तां गतिं ।
 भवांश्चोत्पन्नविज्ञानः स्थिरबुद्धिरलोलुपः । व्यवसायादृते ब्रह्मनासादयति तत्परं ।
 नास्ति ते सुखदुःखेषु विशेषो नास्ति लोलुपः । नौत्सुक्यं नृत्यगीतेषु न राग उपजायते ।
 न बन्धुव्यनुबन्धस्ते न भयेष्वस्ति ते भयं । पश्यामि त्वां महाभाग तुल्यलोद्राशकाञ्चनं ।
 अहं त्वामनुपश्यामि ये चाप्यन्ये मनीषिणः । आस्थितं परमं मार्गमन्वयं तमनामयं ।
 यत्फलं ब्राह्मणस्येह मोक्षार्थस्य यदात्मकः । तस्मिन् वै वर्त्तसे ब्रह्मन् किमन्यत् परिपृच्छसि ।
 इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्वणि मोक्षधर्मपर्वणि शुककृतौ अष्टाविंशत्यधिकत्रिंशतोऽध्यायः ॥ ३२८ ॥

१११०

११११

१११२

॥ भीष्म उवाच ॥ एतत् श्रुत्वा तु वचनं कृतात्मा कृतनिश्चयः । आत्मनात्मानमाख्याय दृष्ट्वा चात्मानमात्मना ।
 कृतकार्यः सुखी शान्तस्त्रुणीं प्रायादुदङ्मुखः । शैशिरं गिरिमुद्दिश्य सधर्मा मातरिश्वनः ।
 एतस्मिन्नेव काले तु देवर्षिर्नारदस्तथा । हिमवन्तमियादृष्टुं सिद्धचारणसेवितं ।
 तमसुरोगणकोर्षं शान्तस्त्रुननिनादितं । किन्नराणां सहस्रैश्च भृङ्गराजैस्तथैव च ।
 मनुभिः खञ्जरीटैश्च विचित्रैर्जीवजोवकैः । चित्रवर्णैर्मयूरैश्च केकाशतविराजितैः ।
 राजहंससमूहैश्च कृष्णैः परभृतैस्तथा । पचिराजो गरुत्मांश्च यन्नित्यमधितिष्ठति ।
 चत्वारो लोकपालाश्च देवाः सर्पिगणास्तथा । तत्र नित्यं समायान्ति लोकस्य हितकाम्यया ।
 विष्णुना यत्र पुत्रार्थे तपस्तप्तं महात्मना । तत्रैव च कुमारेण बाल्ये क्षिप्त्वा दिवौकसः ।
 शक्तिर्न्यस्ता क्षितितले त्रैलोक्यमवमन्य वै । तत्रैवाच जगत् स्कन्दः क्षिपन् वाक्यमिदं तदा ।
 योऽन्योऽस्ति मत्तोऽभ्यधिको विप्रा यस्याधिकं प्रियाः । यो ब्रह्मण्यो द्वितीयोऽस्ति त्रिषु लोकेषु वीर्यवान् ।
 सोऽभ्युद्धरत्विमां शक्तिमय वा कल्पयत्विति । तत् श्रुत्वा व्यथिता लोकाः क इमामुद्धरेदिति ।
 अथ देवगणं सर्वं सम्भ्रान्तोद्दिश्यमानसं । अपश्यद्भगवान् विष्णुः क्षिप्तं सासुरराक्षसं ।
 किन्त्वत्र सुकृतं कार्यं भवेदिति विचिन्तयन् । अनामृत्य ततः क्षेपमवैक्षत च पावकिं ।
 संप्रगृह्य विशुद्धात्मा शक्तिं प्रज्वलितां तदा । कम्पयामास सव्येन पाणिना पुरुषोत्तमः ।
 शक्त्यान्तु कम्पमानायां विष्णुना बलिना तदा । मेदिनी कम्पिता सर्वा सगैलवनकानना ।

१११३

१११४

१११५